

Valtioneuvoston asetus

neuvolapalveluista sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 23 §:n 1 momentin nojalla, sellaisena kuin se on laissa 1394/2025:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 §:ssä säädettyistä neuvolapalveluista, 16 §:ssä säädetystä kouluterveydenhuollosta, 17 §:ssä säädetystä opiskeluterveydenhuollosta sekä näihin sisältyvästä suun terveydenhuollosta ja 13 §:ssä säädettyistä seksuaali- ja lisääntymisterveyttä edistävästä palveluista.

Tätä asetusta sovelletaan hyvinvointialueiden järjestämistä vastaavalla olevaan terveydenhuoltoon. Asetuksen 5, 6 ja 7 §:ää sovelletaan myös Kansaneläkelaitoksen järjestämään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon. Mitä tässä asetuksessa säädetään perheen osallistumisesta palveluihin, ei sovelleta korkeakouluopiskelijaan.

2 §

Raskaana olevan ja synnyttäneen neuvolapalvelut

Raskaana olevalle järjestetään yksi laaja terveystarkastus, johon kutsutaan puoliso tai tulevan lapsen huoltaja tai muu laillinen edustaja raskaana olevan suostumuksella. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy arvio koko perheen hyvinvoinnista niiltä osin kuin se on tarpeellista raskaana olevan terveyden- tai sairaanhoidon tai tuen tarpeen selvittämiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Tämän lisäksi raskaana olevalle ja synnyttäneelle järjestetään lasta odottavan perheen, sikiön, raskaana olevan ja synnyttäneen terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi tarpeelliseksi arvioidut määräaikaisten terveystarkastukset. Raskaana oleva ja tämän perhe ohjataan suun terveydenhuollon palveluihin yksilöllisen tarpeen mukaan. Raskaana olevalle, joka odottaa ensimmäistä lastaan, sekä hänen puolisolleen tai tulevan lapsen huoltajalle järjestetään vähintään yksi suun terveydenhuollon ammattihenkilön tekemä suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arvio.

Raskaana olevan ja tämän perheen terveysneuvontaa tarjotaan lapsen tuleville huoltajille.

Raskaana olevalle, joka odottaa ensimmäistä lastaan, sekä hänen puolisolleen tai tulevan lapsen huoltajalle järjestetään moniammatillisesti toteutettua synnytys- ja perhevalmennusta, johon sisältyy vertaisryhmätoimintaa.

3 §

Alle kouluikäisen neuvolapalvelut

Ensimmäisen lapsensa saaneen ja tämän perheen luokse tehdään terveystarkastuksen sisältävä kotikäynti 1–14 vuorokauden ja kiireellisissä tilanteissa 1–7 vuorokauden kuluessa synnytyksestä. Uudelleen synnyttäjän lapselle vastaava terveystarkastus tehdään joko kotikäynnillä tai neuvolassa.

Terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus toteutetaan 2 kuukauden, 3 kuukauden, 5 kuukauden, 6 kuukauden sekä 1 vuoden, 2 vuoden, 3 vuoden, 5 vuoden ja 6 vuoden ikäiselle lapselle. Lääkärin yhteistyössä terveydenhoitajan kanssa tekemä terveystarkastus toteutetaan 4–6 viikon ja 8 kuukauden ikäiselle lapselle. Laaja terveystarkastus toteutetaan 4 kuukauden, 18 kuukauden ja 4 vuoden ikäiselle lapselle lääkärin ja terveydenhoitajan yhteistyönä. Alle kouluikäisen lapsen laajaan terveystarkastukseen kutsutaan huoltajat tai muu laillinen edustaja. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy arvio koko perheen hyvinvoinnista niiltä osin kuin se on tarpeellista lapsen terveyden- tai sairaanhoidon tai tuen tarpeen selvittämiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Alle kouluikäisen lapsen laajaan terveystarkastukseen voidaan sisällyttää terveydenhuoltolain 15 §:n 3 momentin mukaisesti varhaiskasvatuksen tai esiopetuksen henkilökunnan arvio lapsen oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa.

Terveydenhoitaja arvioi 6 kuukauden ikäisen lapsen suun terveydentilan. Suun terveystarkastus järjestetään 1, 3 ja 5 vuoden iässä. Tarkastuksen tekee suun terveydenhuollon ammattihenkilö. Lisäksi tarkastuksia ja hoito järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan.

4 §

Kouluterveydenhuollon palvelut

Terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus järjestetään oppilaalle luokilla 2, 3, 4, 6, 7 ja 9. Laaja terveystarkastus toteutetaan luokilla 1, 5 ja 8 terveydenhoitajan ja lääkärin yhteistyönä. Laajaan terveystarkastukseen kutsutaan oppilaan huoltajat tai muu laillinen edustaja. Laajaan terveystarkastukseen sisältyy arvio koko perheen hyvinvoinnista niiltä osin kuin se on tarpeellista lapsen terveyden- tai sairaanhoidon tai tuen tarpeen selvittämiseksi sekä niiden järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Laajaan terveystarkastukseen voidaan sisällyttää terveydenhuoltolain 15 a §:n 3 tai 4 momentin mukaisesti opettajan arvio oppilaan oppimisesta, kehityksestä ja hyvinvoinnista koulussa.

Suun terveystarkastus järjestetään 7, 9, 12 ja 15 vuoden iässä. Tarkastuksen tekee suun terveydenhuollon ammattihenkilö, kuitenkin niin, että vähintään yhden tarkastuksista tekee hammaslääkäri. Lisäksi järjestetään yksilöllisen tarpeen mukaan tarkastuksia ja hoito, johon sisältyy tarvittaessa myös perusterveydenhuollon erikoishammaslääkäritasoinen hoito.

Kouluterveydenhuollon erikoistutkimuksiin sisältyvät oppilaan näönseulonnan jatkotutkimukset paikallisesti sovitun hoitoketjun mukaisesti.

Kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava neljän vuoden välein yhteistyössä koulun ja sen oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveydensuojeluviranomaisen, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.

5 §

Opiskeluterveydenhuollon palvelut

Oppivelvollisuusikäisellä opiskelijalla opiskeluterveydenhuoltoon sisältyy terveydenhoitajan tekemä terveystarkastus, jonka ajankohta määräytyy sähköisen terveystarkastuksen perusteella järjestettäväksi ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna. Aikuisopiskelijoille ja korkeakouluopiskelijoille järjestetään terveystarkastus terveystarkastuksen perusteella tarpeen mukaan. Opiskelijalle tai korkeakouluopiskelijalle, joka saa erityisopetusta tai kohdennettua tukea tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi, järjestetään aina terveydenhoitajan tarkastus ensimmäisenä opiskeluvuonna.

Opiskelijalle ja korkeakouluopiskelijalle järjestetään suun terveystarkastus vähintään kerran opiskeluaikana.

Opiskeluyhteisön ja -ympäristön terveellisyys ja turvallisuus on tarkastettava neljän vuoden välein yhteistyössä oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden, opiskeluterveydenhuollon, terveydensuojeluviranomaisen, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista on seurattava vuosittain.

Opiskelijoiden ja korkeakouluopiskelijoiden terveyttä edistävän ja sairauksia ehkäisevän toiminnan sekä terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus, jonka on edistettävä opiskelijan tai korkeakouluopiskelijan terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä.

6 §

Palvelujen toteuttaminen

Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on toteutettava siten, että raskaana olevan, synnyttäneen, alle kouluikäisen lapsen, oppilaan, opiskelijan, korkeakouluopiskelijan ja perheen kohdennetun seurannan ja tuen tarve tunnistetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarve on pyrittävä selvittämään.

Yksilön tai perheen tarpeisiin perustuva kohdennettu seuranta ja tuki on toteutettava yksilöllisen tarpeen mukaisesti ja tarvittava tuki on järjestettävä viiveettä. Kohdennetun seurannan ja tuen tarpeen arvioimiseksi, toteuttamiseksi ja tilanteen seuraamiseksi on järjestettävä tarvittaessa lisäkäyntejä ja 2 ja 3 §:ssä tarkoitettujen palveluiden yhteydessä kotikäyntejä.

Terveystarkastuksen voi tehdä terveydenhoitaja, lääkäri, hammaslääkäri, suuhygienisti tai hammashoitaja sekä raskaana olevien ja synnyttäneiden palveluissa edellisten lisäksi myös kätilö. Moniammatillista yhteistyötä toteutetaan yksilöllisen tarpeen mukaan.

Terveysneuvontaa toteutetaan yksilöllisesti siten, että se edistää raskaana olevan, synnyttäneen, alle kouluikäisen lapsen ja oppilaan ja heidän perheidensä sekä opiskelijan ja korkeakouluopiskelijan terveyttä ja hyvinvointia. Lisäksi terveysneuvonnalla tuetaan voimavarojen vahvistumista, pystyvyyden ja pärjäävyyden tunnetta sekä mielenterveyttä ja vastuun ottamista omasta terveydestä. Sen lisäksi hyvinvointialueiden tulee huomioida lähi- ja parisuhdeväkivallan ehkäisy osana terveysneuvontaa. Terveysneuvontaa voidaan toteuttaa yksilö- tai perhekohtaisesti, ryhmässä ja yhteisöllisesti.

Kansallista rokotusohjelmaa toteutetaan neuvola-, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluissa.

7 §

Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut

Alle kouluikäisen lapsen, oppilaan ja opiskelijan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta on sisällytettävä terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti. Neuvonta raskauden ehkäisystä ja muu seksuaaliterveysneuvonta kuuluvat neuvolan sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluihin. Neuvontaa voi järjestää myös muiden palvelujen osana.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut sisältävät seksuaalisuutta, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja parisuhdetta koskevan neuvonnan, raskauden ehkäisyn, seksuaalisen ja sukupuolisen suuntautumisen tukemisen, seksitautien ja seksuaaliväkivallan ehkäisyn ja tarvittaessa jatkohoitoon ohjauksen.

Seksuaaliterveysneuvonnan tulee edistää yksilön seksuaali- ja lisääntymisterveyden ohella yksilön hedelmällisyystietoisuutta. Seksuaaliterveysneuvonnassa tulee huomioida ja siihen tulee sisällyttää myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt lapsen ja nuoren ikää ja kehitystasoa vastaavasti. Neuvonnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota intersukupuolisiin ihmisiin.

8 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä helmikuuta 2026.

Tällä asetuksella kumotaan neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annettu valtioneuvoston asetus (338/2011).

Edellä 2 momentissa mainitun asetuksen 9 §:n 1 momentin 5 kohtaa sovelletaan terveydenhuoltolain 15 a §:n 2 momentissa tarkoitetulle opiskelijalle suoritettavaan terveystarkastukseen 31 päivään heinäkuuta 2026 saakka. Vuonna 2025 opintonsa aloittaneille oppivelvollisuusikäisille opiskelijoille järjestetään määräaikainen lääkärintarkastus kuitenkin vasta vuonna 2027 tai viimeistään sinä vuonna, kun opiskelija täyttää 18 vuotta.

Helsingissä 22.1.2026

Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso

Johtaja Reija Klemetti